

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škoflje 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“,
Poljske ulice št. 10.

Najstarejše slovenske pesmarice.

Priobél Evgenij.

(Dalje.)

In Erwegung solches, hob ich vnsere alte vnd newe Windische Geistliche Lieder vnd Psalmen (dadurch Gott lob vnsere Jugend vnd einfaltigen im rechten Glauben, im Catehismo vnd in allen Gottes-Diensten seynd vnder-richt vnd gestercket worden) widerumb von newem vbersehen, Corrigirt, gemehrt vnd mit eignen newen Noten drucken lassen. Vnd bin guetter hoffnung, vnsere nachkommenden werdens auch Gottseliglich zu der ehr Gottes, erbawung vnd aussbreitung der rechten Kirchen singen vnd gebrauchen.

Vnd nachdem, mein geliebter in Christo Jungkherr Jörg ewer Gotseliger vnd hochuerständiger Herr Grossvater der Edel vnd Ehrnueste Herr Veit Kisel etc. *) Säliger zum Gottes wort, zu allen Tugenten vnd freyen Künsten sonderlich zu der Musica grosse Lieb getragen. Dann als er der Ehrsamem Landschaft in Krain Verordneter vnd Einnemer auch daneben der Hauptstat Laybach Bürgermeister vil Jar nacheinander gewest, hat er die Herrn vnd Landlent auch die Burgerschaft dahin beredt, dass sie den Edlen vnd hochgelerten in Sprachen vnd freyen Künsten sonderlich in der Musica hocherfahrenen Magistrum Leonhardum Budinam meinen lieben Herrn Gvattern zu einem besonderen eignen Schulmeistern jhren Kindern vnd neben jme vier Kunstreicher auf allerley Instrumenten vnd Saitenspiel, Trompeter vnd Turner aufgenommen vnd Prouisionirt. So hat Ewer lieber Vatter . . . auch ein grossen Eyfer Gottes Wort zu hören vnd zu lesen vnd an der Musica ein sonders wolgefallen. Darumb er Euch so jung in des obgemelten Herrn Budina disciplin geben vnd helt euch ein eygnen Praeceptoren, mit dem er euch weit in fremde Lender vnd hohe Schulen verschickt, auff dass jr von jnen die Gotseligkeit, den ganzen Catehismum im rechten verstand vnd die Sprachen, Musicam vnd andere freye Künsten erlernet . . .

*) Jurij Kisel v Fužinah (Kaltenbrunn) je bil 1563 vojni denarničar v hrvaški in primorski granici, pozneje cesarski in nadvojvodin svetnik, vladarjev namestnik na Kranjskem itd. Bil je mogočen zaščitnik protestantov. Zato mu je Trubar posvetil vse slov. pesmarice.

Ta predgovor je bil gotovo tudi v prejšnjih izdajah, katerih ni znan še nobeden izvod. Zakaj pisan je v Derendingenu na dan sv. Jurija l. 1567., ko je izšel prvi natis te pesmarice. Zanimivo je, da se je tu Trubar še kot župnik v Derendingenu na Nemškem podpisal: „Crainer Pfarherr daselbst“.

Ta predgovor je ponatisnil tudi Felicijan Truber l. 1595. Spisal je še nov predgovor v nemškem jeziku — slovenskega ni bil dobro vešč, ker je bil vzgojen na Nemškem. Tu podajam odlomek iz njega:

Dem Wolgeborenen Herrn / Herrn Georgen Kisel / Freiherrn zum Kaltenbrunn vnd Gonobitz / Erblandjägermeister in Crain etc.

Es ist / wolgeborner Freyherr / gnediger Herr / dises Psalmenbüchlein / welches anfänglich durch meine lieben Vattern seligen / auss des hocherleuchten Mans Gottes / Herrn Mart. Lutheri / vnd anderer frommer Gottseliger Männer Teutschen Geistlichen Liedern / auff die Windische Sprach zugericht / vnn E. H. dediciert vnn zugeschrieben worden / mit grossen Frewden vnd nutzen abgangen / vnd hat vil fromme Hertzen erfrewt / in der Erkantnuss der Warheit gesterckt / vnd zum Glauben gebracht / nicht nvr in vnserm Vatterland / sondern so weit sich die Windische Sprach erstreckt etc.

Dann dises ist gewiss / dass in disen Geistlichen Liedern alle fürnehmste Gründ des H. Euangelions verfasset / vnn mit gutem Christlichem Eiffer / zu vnderrichtung vnd stärckung eines jeden Christen / einfältiglich zusammen getragen sind / darinnen insonderheit die Liebe Jugent / auss sonderlicher Ordnung Gottes / lernet mit geistlichen Lust vnd frewden / den Text vnn Grund des H. Euangelions in sich zubringen / selbigen jnen lieb / werth vnd anenem zumachen / als da in jrem Hertzen der heilig Geist / als der Geist der Kinder Gottes / selbst singet / vnn mitsinget / wie an Mutter mit jren Kindlein / vnd bildet vnd truckt hiemit das Siegel der Liebe vnd Erkantnus Gottes in das hertz / weckt auch auff geistlichen lust vnd liebe zum Wort vnd zur Predigt des heiligen Euangelions . . . Dann es hat ohne zweiffel solche Harmony einen Himmlischen nachruck / vnd gehört als ein nutzliche species oder stuck des Predigampts zur verkündigung des Namens Gottes . . . Solche vnn dergleichen vrsachen haben den Ehrwürdigen Herrn M. Georgium Dalmatinum seligen bewegt / dass er vorgemeltes meines Vattern seligen Psalmenbuch / mit zuthuung ettlicher anderer mehr Geistlicher Lieder / widerumb in truck gegeben / vnd E. Gnaden nicht weniger als mein Vatter / vnderthänig dediciert hat.

Wann dann auch dise Exemplaria / nicht on sondere Frucht der Kirchen / den mehren theil abgangen / vnd ich dafür gehalten / es seie der Kirchen / so in Windischer Sprach dem HErrn Christo gesamblet würdt / hochnotwendig vnd nutzlich / dises Psalmenbüchlin / durch dise mein vorstehende gelegenheit / mit vermehrung viler schöner Geistlicher Lieder / jetzunder für das dritte mal in den Truck zuuerfertigen / hab ich dasselbig E. Gnaden als seinem rechten Pofseffori vnd der Kirchen in Crain getrewen Nutritio, meinem sonderbaren gnädigen gebietenden lieben Herrn vnd Patrono, widerumb sollen und wöllen dedicieren itd.

Iz teh dveh predgovorov se jasno vidi, kako so cenili protestantje cerkveno petje. Petje jim samo zase ni imelo nobenega pomena, gojili so je

le kot sredstvo, da dosežejo glavni namen: razširjanje svoje vere. Zato imajo vse pesmi res verski značaj. Ni treba čitati besed, že iz napevov se pozna, da to niso posvetne pesmi. Novodobni mehkužnosti napevov, katera se sedaj tako pogosto kaže ne le v posvetnih, nego tudi v cerkvenih pesmih, ni v tej zbirki najti niti sledu. Razlog temu najdemo pač, če pomislimo, v kateri dobi so nastale te pesmi. Takrat se še ni bil razvil na gledaliških deskah zlog nasladnosti, ki bi bil stopil samosvestno nasproti cerkvenemu zlogu; bil je to čas najvišjega razvoja katoliške glasbe, doba, v kateri so živeli Palestrina, Orlando Lasso in drugi knezi klasične glasbe. In ta duh se ni omejeval le na one srečne izvoljence, ampak je vladal po celem krščanskem svetu. Protestantovstvo ni moglo in ni hotelo tega duha pregnati iz svojih cekvâ, spoznalo je tudi ono v njem najtrdnjšo oporo verskemu čutu. A poznejši vek, ki je višje ideje vtopil v nasladi in opazujê čutno zunajnost pozabil v njej skritega duha, izpodkopal je cerkveni glasbi tla, na katerih je vzrasla, in jo pogreznil doli k sebi v svojo nizkost.

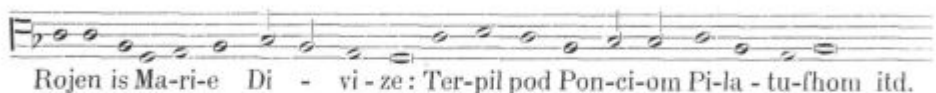
V cerkveno-umetniškem oziru stoje ti naši napevi — sami ob sebi, brez besed — nad mnogimi proizvodi poznejše dobe. Tega pa ne moremo trditi o načinu, kako so jih priredili naši protestantje za slovenski jezik. Obžalovati moramo, da se spozna iz teh pesmij samo dobra volja, zadeti pravo; da bi bili pa res zvršili naši protestantje, kar so nameravali, nedostajalo jim je izobrazbe. Namesto da bi bili razvili napev iz besedila, katera pot je glasbi naravna, začeti so morali obratno in k napevu, ki so ga dobili drugje, zlagali besede. Zato navadno besedilo in napev nista jedna nerazdružljiva jednota, ampak pozna se jima, da prvotno nista bila drug drugemu namenjena; s silo sta vprežena v skupen jarem in vlečeta vsak na svojo stran.

Priznati se pa mora, da so besede zložene jako skrbno. Seveda se niso tudi pri njih povzdignili protestantovski pisatelji tako visoko, da bi bili opustili grdo in nepotrebno rabo nemškoslovenskih spak, a pozna se jim, da je vplival Trubarjev opomin, ko je zahteval, da morajo biti vse pesmi rimane in opiljene, in ko je zavrzel pesmi od leta 1563. in njihove pesnike. Poleg marsikakega ponesrečenega poskusa bomo videli tudi kitice, ki so za ono dobo še dosti dobre. L. 1584. so res še vse pesmi rimane. Po smrti Trubarjevi so pa le bolj na to gledali, da bi zbirko povečali, in Felicijan Trubar je sprejel tudi prozajične odstavke. Razdelimo si te pesmi najlažje tako, da govorimo:

- 1.) o koralnih napevih, ki so preloženi iz latinščine,
 - 2.) o figuralnih napevih, ki so preloženi iz nemščine.
- Potem pa še pogledjmo, če se nahaja med njimi kaj,
- 3.) narodnega blaga ali
 - 4.) izvirnih proizvodov.

1. Najbolj značilno za te pesmarice, kakor za cerkveno petje v tadanji dobi sploh, je to, da najdemo v njih pravi slovenski koral. Niti najhujši cecilijanec si še ni pri nas kaj takega izmislil, a da je to istina, pokažejo naj sledeči kratki vzgledi:

Symbolum apostolicum ad verbum. Apostolska karfhanfka
vera od beffede do beffede.

Vidi se, da so besede prestavljene iz latinskega, a napev ostal neizpremenjen. Dasi je napev zložen v enajstem načinu, ki je identičen z našim c-durom, vendar je jasen čisto koralni značaj. Iz več ozirov znamenit je

Te Deum laudamus. Per Sebastianum Krelium. — S. Ambrosia
inu Avguština vera inu hvala Boshja.

Napev se ne vjema popolnoma niti s slovesnim (modus solemnus), niti z navadnim načinom (modus simplex), po katerem se poje zahvalna pesem v latinščini. Sicer so natančno izraženi tudi tukaj oni prehodi iz tretjega ali frigiškega zloga v četrti ali hipofrigijski, kateri so značilni za to pesem: vendar so posamezne glasbene oblike okrajšane, nekako obrušene, prirojene za ljudsko pevanje. Ako je ljudstvo pelo koralno, ni si moglo zapomniti onih sestavljenih, umetnih napevov, kateri pridejo pri koralu mnogokrat na jeden sam zlog, zato so se ti napevi okrajšali, tako, da so pevali mnogokrat jeden sam glas, kjer bi jih po pravilu moralo biti več.¹⁾ Lep koralni napev v osmem ali hipomiksolidiškem zlogu ima tudi „Ena ftara Molitou, H' Bugu Ozhetu, Synu, inu S. Duhu, u velikih nadlugah, Tolmazhena fkusi M. Kumprehta“, katere podajam tu dva odlomka:

Vfmi-li fe vfmi-li fe vfmi-li fe zhes tvoj folk Cri-fte

Vfli-fhi naf vfli-fhi naf, vfli-fhi naf

Tudi nekoralni napevi, ki so novejšega izvira, končujejo se mnogokrat čisto koralno, n. pr.:

Kyrie elejson Ky-ri-e e - - lej-son. Al-le-lu-ja.

Da, celo Luther, ki je s svojo znano robotstjo imenoval rimski koral oslovsko riganje in katoličane, ki ga morejo poslušati, neotesane hlode,²⁾ ni se mogel ustavljati veljavi tega koralu, ampak je čisto v doričnem zlogu peval svojo vero, kakor spričuje

Doctoria Martina Lutherja vera.

My ve-ru-je-mo vfi v' eniga Bo-ga ftvar-ni-ka vfigamogozhi-ga itd.

Cela ta „vera“ je očitno, dasi ne vedno srečno, posnemanje katoliških simbolov, kateri se tudi poje koralno, kakor je znano. Zlasti nekateri skoki (včasih za celo oktavo) so nenaravni, a značaj koralni je natančno izražen.

Pa Trubar je zaupal Slovencem še več: popolno znanje koralu. Predstavil je iz latinščine glavna veroizpovedanja ali simbola, katera je katoliška cerkev sestavila zoper krivoverce prejšnjih časov. Sicer niso tiskana tu z napevi, vendar se vidi iz naslovov želja Trubarjeva, da se naj tudi ta pojo:

Symbolum Nicenum. Nicenfkiga Concilia vera inu fposnanje, kateru se more pejti, kakor v flaku Patrem omnipotentem v' Bukoufkim Jesiki, in pa: Symbolum D. Athanasii. S. Atha-

¹⁾ C. S. R. je l. 1877 odobrila tak okrajšan napev, katerega bi se tudi ljudstvo lahko naučilo.

²⁾ Lobrede an die Musica.

nasia vera ali fposnanje, kateru je on supar te kezerje, kir fo bili Arianerji imenovani, slushil. Inu fe more pejti, kakor fe Pfalmi v' Bukoufkim jesiki po Tonih pfalirajo.

Pri „patrem omnipotentem“ je pač mislil Trubar na one napeve te vere, katere je katoliška cerkev sprejela in odobrila; seveda s tem pevcem ni bilo mnogo pomagano, ker oni koralni napevi se tako ozko in nerazdružljivo oklepajo svojih latinskih besed, da jih ni moči neprisiljeno prenesti na slovensko besedilo. Treba bi bilo tako delati, kakor pri zahvalni pesmi.

(Dalje prih.)

Česa je cerkvenemu pevskem zboru tudi treba?

Napisal F. F.

Od cerkvenega pevskega zboru, kakeršnega si želi sv. cerkev, zahteva se dandanes precej veliko. Pred vsem mora biti pevovodja mož na pravem mestu: imeti mora dovolj teoretičnega in praktičnega znanja v glasbi, poznati mora dobro liturgična določila gledé cerkvene glasbe, razumeti mora tudi duha, kateri veje iz raznih cerkvenih obredov in sv. opravil. In pevcem, kateri hočejo pri službi božji vseskozi zadostovati cerkvenim določilom, treba tudi precejšnje šole, precejšnje izobrazbe v glasbi: dobro morajo biti izvežbani ne samo v figuralnem, ampak tudi koralnem petju. In dasi se zdi to že veliko, vendar vse le še ni, kar se zahteva. Cerkvenemu pevskem zboru zboru je potrebno še nekaj, kar ga še le v resnici povzdigne na visoko stopinjo, in to je: živo versko prepričanje in prava pobožnost.

Morebiti se komu čudna dozdeva ta moja trditev, a resnična je vendar le. Tega ne trdim sam, to trdijo tudi mnogi drugi. Tako n. pr. je ameriški škof M. Marty zapisal pomenljive besede, da duh molitve je neobhodno potreben vsakemu, kdor hoče cerkveno glasbo razumeti in prav izvrševati. (Mus. sacra 1893. str. 3). Isto trdi z drugimi besedami tudi Haberl, ko piše (Mus. sacra 1893. str. 138): „Ohne thätigen Glauben wächst sich der katholische Kirchenchor doch nur zu einem armseligen Gesträuche aus“.

In res, vsi oni, kateri so veliko in uspešno delovali na cerkvenoglasbenem polju, kakor n. pr. Palestrina, Witt i. dr., bili so polni verskega prepričanja, bili so vsi prešinjeni prave pobožnosti, in od tod obilni blagoslov božji, kateri je spremljal vse njihovo delovanje. In tako živo versko prepričanje, taka pobožnost potrebna je tudi še dandanes vsem, kateri sodelujejo na cerkvenem koru.

Ne mislim sicer na dolgo in široko dokazovati te resnice, ampak navesti hočem le nekatere točke, katere naj dragi bralec sam nadalje premišluje.

Pobožno srce je potrebno cerkvenemu pevovodji in njegovim pevcem. Da se o tem prepričamo, treba le resno premisliti, kako sveto službo opravlja cerkveni pevski zbor: z duhovnikom sodeluje pri najsvetejših opravilih! Prav za prav bi morali le kleriki sodelovati pri teh sv. opravilih; ali ker to dandanes večinoma ni mogoče, rabijo se tudi lajki. Pomislijo naj torej cerkveni

pevci, da v cerkvi nadomestujejo klerike in da je njihova služba zares častna in sveta služba. Zato pa so nosili pevci v prejšnjih časih tudi posebno cerkv. obleko, po kateri so se ločili od drugih lajkov; in to je po nekaterih krajih še dandanes v navadi. Sploh – pravi Ambros – bili so nekdanji cerkveni pevci bolj služabniki sv. cerkve, kakor pa pravi glasbeniki, in njihovo petje bolj služba božja, kakor muzikalna produkcija. In tako bi moralo biti še dandanes. Sv. cerkev vsaj je vedno delovala na to, da bi le taki sodelovali na cerkvenem koru, kateri pobožno živijo po sv. veri. Naj omenim le provin. koncil Kolinski l. 1860. Cerkvenim predstojnikom strogo naroča, naj vso skrb obračajo v to, da se le taki sprejemajo v zbor cerkvenih pevcev, kateri tudi v srcu verujejo in v dejanji izpolnjujejo, kar z ustmi pojo. Zares krasne besede, po katerih bi se morali ravnati vsi cerkveni pevci.

Razvidno je tedaj, da mora biti življenje in obnašanje cerkvenih pevcev brez graje in da mora vse njihovo delovanje v cerkvi prevejati duh prave pobožnosti. Kdor ne živi po sv. veri in nima pobožnosti v srcu, nikakor ne zasluži imena in časti cerkvenega pevca. Naj je torej kdo še tako izvrsten pevec, ako pa zanemarja svoje verske dolžnosti ali celo pohujsljivo živi, zanj ni več prostora na cerkvenem koru, ampak k večjemu v kaki čitalnici ali gledališču. Opravilo cerkvenih pevcev je sveto opravilo, katerega prvi namen je: poveličevati Boga. To pa je mogoče le pri takih pevcih, kateri imajo živo versko prepričanje in pobožno srce.

Pobožnost je potrebna cerkvenemu pevskeemu zboru; kajti tamkaj, kjer ni pobožnosti, bodo se pač težko izpolnjevala vsa določila gledé cerkvene glasbe. In to je lahko umevno. Ako se namreč pevovodlja in pevci ne zmenijo za mnogo imenitnejše božje in cerkvene zapovedi, katere vežejo pod smrtnim grehom, kako neki se bodo zmenili za malenkostna (!) liturgična določila?

Tako veleva sv. cerkev, da naj se odstrani iz svetih prostorov vsa posvetna glasba in naj se vpelje resna glasba, katera vspodbuja vernike k zbranosti in pobožnosti. Ali takim pevcem, kateri nimajo pobožnega srca, ugaja navadno bolj posvetna, poskočna glasba in za pobožno, cecilijansko petje jim ni mar. - Sv. cerkev želi tudi, da bi se zopet vpeljalo koralno petje, katero je v resnici svetemu kraju najprimernejše. Že Benedikt XIV. piše v okrožnici od dne 19. febr. 1749: „Koralno petje se ima vseskozi ohraniti, kjer je še v veljavi, kjer pa je prišlo iz navade, se ima z nova vpeljati“. Isto zahtevajo – ali vsaj želijo – tudi mnogi občni in provincijalni zbori. Ali ravno oni pevci, kateri nimajo pobožnosti v srcu, se bodo častivrednemu koralnemu petju najbolj protivili, češ, to petje je pusto in dolgočasno. In ako se bodo vendar le lotili koralu, vprašanje je, kako ga bodo peli; kajti znana resnica je, da pri nobenem drugem petju ni tako zelo potrebno pobožno srce, kakor ravno pri pevanju koralu. - Nadalje zapoveduje sv. cerkev, da se pri peti maši nikakor ne smejo opuščati spremenljivi spevi. Ali to stane zopet veliko truda in požrtvovalnosti; kjer pa pobožnosti ni, tam tudi ni požrtvovalnosti in gorečnosti za čast božjo. Pevovodja bode raje ostal pri starem, ker tako si prihrani mnogo težavnega dela; mlačni pevci pa so tudi veseli, da jim ni treba hoditi k vednim vajam. In

to še tem bolj, ker so pevovodja in pevci navadno slabo plačevani. Kdor dela le radi plačila in ne iz pobožnosti, takemu bo kmalu dovolj in mislil si bo: za ono plačilo, katero dobim za svoj trud, storim še prevč! Kdor pa dela s pobožnim srcem in iz pravega namena, bo vkljub majhni plači vendar le veliko storil za cerkveno petje, kajti dobro vé, da dela v večo čast božjo in mislil si bo: ako tudi tukaj ne prejmem zasluženega plačila, prejel ga bodem gotovo na onem svetu.

Pobožnost je potrebna tudi zato, ker ima cerkveni pevski zbor prevažno nalogo, da tudi verne vspodbuja k pobožnosti. Kako bo pa pevski zbor vspodbujal k pobožnosti, ako je sam ne pozna? Česar človek sam nima, tudi drugim ne more dati. Resnica je, da le ono cerkveno petje, katero prihaja iz pobožnega srca, seže tudi vernikom globoko v srce in vzbuja v njih pobožnost. — Kako ganljivo je n. pr. petje v kakem samostanu, kjer pojo pobožni redovniki ali pobožne redovnice! Da, tako petje dviga v resnici naše srce kvišku proti nebu in tako petje je pripravno, da nam izvabi cečo solze iz oči. In zakaj ima ravno to petje toliko moč do našega srca? Zato, ker se čuti, da prihaja to petje iz pobožnih, Bogu udanih sre, katera ne iščejo drugzgega, kakor le večo čast božjo. — Nasprotno se pa spominjam, da sem že marsikje slišal kako izvrstno primadono, katera je ob kakí priliki pela na cerkvenem koru. Pela je res dovršeno, a srce je ostalo vendar le mrzlo, kajti čutilo se je dobro, da to petje ne prihaja iz pobožnega srca. Tako silno potrebno je tedaj, da pojo cerkveni pevci s pobožnim srcem!

Mesto da bi reč še nadalje razpravljaj, hočem raje v zgled postaviti moža, kateri se mi dozdeva nekak ideal cerkvenega pevovodje. Ta mož je P. Avguštin Link S. I., kateri je umrl 25. marca 1886 (glej Cerkv. Gl. 1886, str. 32 in 48). Bil je mnogo let glasbeni vodja jezuitskega dijaškega zavoda v Feldkirchen-u in je veliko storil v prosep pravé cerkvene glasbe. P. Link je pač dobro spoznal, kako zelo je potrebna cerkvenemu pevskemu zboru prava pobožnost. Po njegovih mislih (Mus. sacra 1893 str. 6) bi morali kristijani, kateri sodelujejo s petjem pri službi božji, ravno tako pobožno in brez graje živeti, kakor duhovniki pred altarjem. Zato si je privzel v svoj zbor le take ljudi, o katerih se je prej do dobra prepričal, da se bodo na koru lepo pobožno obnašali. Ko je pa koga vsprejel v svoj zbor, skušal ga je tudi ohraniti na pravem potu. Ako mu je kdo sitnosti napravljaj, opominjal ga je z vso potrpežljivostjo in ljubeznijo, da bi ga zopet pripravil k redu; ako pa vse opominjanje ni nič izdalo, bil je pa tudi brezobziren in naj je imel opraviti tudi z najboljšim pevcem. Sicer pa je s svojimi pevci — kakor piše P. Piscalar — občeval z očetovsko ljubeznijo, rad se je z njimi pogovarjal in jih rad podučeval. Pevci pa so tudi imeli do njega otroško zaupanje in neomejeno spoštovanje. Živel pa je res pobožno, dà, lahko rečemo, sveto; zato pa ni mislil na drugo, kakor le na večo čast božjo in tudi pri petju je imel vedno ta namen pred očmi. V začetku sv. maše in med blagoslovom je pokleknil in obudil dober namen; svojim pevcem je priporočal, naj tudi storé dober namen, da hočejo peti le v večo čast božjo. Zares, silno vspodbudno je bilo videti, kako je s svojim zgledom skušal tudi druge nagniti k pobožnosti. En sam pogled nanj je zadostoval, da so se

pevci takoj spomnili, kako sveto je njihovo opravilo. Zato pa je vladal na njegovem koru tako lep red, tako popolen mir, da so se tuje kar čudili. Gledal pa je v prvi vrsti na to, da je njegov zbor pel pobožno, in zato je bil hud nasprotnik vsakemu kričanju. Ko je izbiral skladbe za svoj zbor, oziral se je vedno na željo sv. cerkve. Pomenljivo iz njegovega življenja je to, da ni nikdar povpraševal, kaj sv. cerkev dovoljuje ali trpi, ampak vedno le, kaj sv. cerkev hoče in kaj se z duhom sv. cerkve najbolj zлага. Kaj čuda, ako je pri toliki pobožnosti in gorečnosti obrodilo njegovo delovanje tako obilnega sadu?

Po tem zgledu morali bi se ravnati vsi cerkveni pevovodje in pevci, kajti vsakemu je potrebna pobožnost, ako hoče uspešno delovati na cerkv. koru. Zato bodi vsakdo zvest otrok sv. katoliške cerkve, prešinjen njenega duha in ves vnet za večo čast božjo! Le tako bode cerkveni pevski zbor mogel izpolnjevati svoje vzvišene dolžnosti, le tako bode res deloval v večo čast božjo in bo vzdubujal vernike k pravi pobožnosti.

Orglavčevi zdihljeji.

V poslednjih desetletjih jela se je pojavljati hvalevredna marljivost, hiše božje dostojno kinčati. In to je bila tudi živa potreba; kajti prostomišljajski duh strašil je po vsih glavah in verska plitvost prve polovice sedanjega veka je mirno gledala, kako je cerkev za cerkvijo čedalje bolj umazana, vedno siromašnejša postajala; kako so se, ne da bi bila ravno v grobljo razpadle, vsaj toliko razsipale, da skoraj niso zaslužile imena „hiša božja“. Hvala Bogu, da se je vnel v zadnjem času med duhovščino in ljudstvom nov duh. — Obadva sta se zavedela, da se morajo pripravljati kraji, vredni Najvišjega kraja, ki so primerni skrivnostim v njih se vršečim. Duhovščina in ljudstvo tekmujeta s svojimi doneski za olepšanje hramov božjih; celò najrevnejša občina se rada ponaša s tem, da ima lepo cerkev. — A ne samo „lepe“ v smislu prostega naroda smejo se mnoge popravljene cerkve imenovati; preobrazene so tudi v pravem slogu in umetniško. Tisoč in tisoč goldinarjev se daruje in gotovo prav porabi, da notranja cerkev okinčana s krasnimi slikami in kipi pričuje o darežljivosti vernikov, kateri se, kolikor le morejo, trudijo, da pripravijo Sinu Božjemu Njega vredno stanovanje. Toda — da pridem do svoje stvari — v mnogih cerkvah nahajajo se orgle, katere ne dadó več nobenega pravega glasu, orgle, kojih piščali na vse vetrove skozi omaro ven kukajo in so grdo upognjene ali razkrojene, da vrabci lahko v njih gnezdiyo. Kakošen je manual?! Zlasti v srednji leži so bele tipke tako izdolbene, da prsti v njih zastajajo. V pedalu manjka često tast ali se pa tako težko gibljejo, da bi bilo skoro treba kladiva, da je potlačiš. O sapnicah niti ne govorim; mehovi pa so polni lukenj, skozi katere sapa samovoljno svoja pota hodi.

Orglavec pa čuje, da nameravajo cerkev popraviti ter da je za to potrebna svota že v g. župnikovih rokah. Poln radosti, da mu bode mogoče tudi za popravljanje orgel kaj izprositi, hiti k g. župniku, mu razloži v naj-

živejših bojah žalostni stan svojih ljubih orgel; prosi ga in roti, naj bi se tudi tū popravljalo, ā navadno ne opravi nič drugega, kakor da g. župnik „obžalujoč“ parkrat rame vzigne ali k večemu jako problematično zagotavlja, da se bode že še pozneje videlo, se-li dá kaj storiti, češ da se sedaj denar potrebuje za popravlanje drugih potrebnejših stvari.

Dovoljujem si pa preskromno vprašanje: Ali potrebuje cerkev one obilne novce, kateri se čisto za nepotrebne reči zapravijo za službo božjo? — Ali niso prav orgle ono orodje v cerkvi, katero je v najtesnejši zvezi z slovesno liturgijo — izvzemši sv. posode in oblačila, katera mašnik sam rabi? — Če je to res — in ni ga drugega odgovora na to vprašanje — zakaj pa je le-to od sv. Cerkve potrjeno orodje pepeluška, na katero naj bi se šele potem mislilo, kedar se že vse drugo — od altarja in „cofa“ pri svetilnici do zadnje klopi — v najlepšem kinču blišči?

Dozdeva se mi v taki cerkvi, kakor da bi zlati in polihromovani okraski spod stropa in s sten bahaško gledali na „staro omaro“ in kakor da bi ji ošabno namigavali: „Glej, da se odtod pobereš; za-te ni tu prostora!“

In k tej „stari omari“, k temu „polomljenemu kolovratu“ naj bi se vsedel orglavec in vabil iz njega glasove, kateri imajo Boga poveličevati in verne k njemu povzdigovati, glasove, podobejše prisiljenemu kvakanju in cvilenju, nego pravemu tonu. Poleg tega piska sapa iz vseh kotov, da je orglavec v nevarnosti prehladiti se in se nehote spominja kraške burje, katera izvaja pri vsaki špranji hromatične skale.

Ubogi orglavec je obsojen, silo ma prirejati službo božjo, ko je drugim umetnostim dovoljeno, dostojno in prostovoljno Boga preslavljati. Kaj čuda, ako zginja veselje, kaj temeljitega in dobrega učiniti, ker se mu to onemogoči, da ne rečem — zabranjuje. Zato prosim — in z manoj gotovo mnogo družih — v prosep smotra, ki si ga sv. Cerkev s slovesno službo božjo stavi, naj bi se pri popravljanji cerkvā, če tudi ne v prvi vrsti pa tudi ne prav nazadnje mislilo na to in dobro pogledalo, ali orgle potrebujejo popravila. In ako ga potrebujejo, naj se misli takoj začetkom na to, kako in kaj? Menim, da nekoliko manj zlata in barv na stropu in stenah, in nekoliko več „nesramnosti“ pri „beračenji“ za popravlanje, in šlo bode. Če kdo že deset, petdeset ali sto goldinarjev daruje, se mu ne pozna, ako dá še eden, pet ali deset doldinarjev več; orglam in orglavcu pa je s to priklado pomagano!

D o p i s i.

Iz Km. *Mnogo letnikov C Gl.-a sem že prebral, ali malo je dopisov izpod naših hribov. Morda č. bralce C Gl. zanima, kako je kaj tukaj pri nas s cerkveno glasbo. Ker mi je bila dana priložnost, na dan sv. Rešnjega Telesa slišati petje v tukajšnji farni cerkvi, naj mi bo dovoljeno, kaj malega poročati. Že precej časa sem se bil odločeval, da poročim to stvar, a zmir sem odlašal. Č. bralci bodo gotovo rekli, kje je že praznik sv. Rešnjega Telesa, ali še le zdaj se najde človek, ki bo povedal, kako se kaj ob takih priložnostih „poje in gode pod hribi“. Nič ne de, če je prav kateri č. bralcev nejevoljen;*

mislim, da je bolje, da se pozneje kaj poroča, kot nikoli. Znano je, da se je v tukajšnji farni cerkvi zmirom gojila dobra cerkvena glasba; prav ta dan je g. orglavec pokazal, da se pod njegovim vodstvom poje res „cerkveno“. Peli so ta dan pri slovesni sv. maši (pred procesijo) Schöpfovo „Missa in hon. s. Ceciliae!“ Skladba je jako lepa in cerkvena. Vendar ni naredila vtisa, ki je pričakovati, ker je pevski zbor premajhen (štel je: 2 sopr., 3 alte, 1 tenor, 2 basa). Maša je zložena jako visoko, toraj potrebuje dobrega, močnega zbora. Premalo se je pazilo na dinamiko, pred vsem pa izgovarjanje besedi. V tem je zbor še premalo trden. Vendar opraviči (? Vr.) predavanje to, da so mašo pevcí peli brez skupne vaje. Za Offertorium in Graduale pela sta se 2 Riharjeva himna; katera, se ne spomnim. Med procesijo popeval je zbor razne pesmi v čast sv. Rešnjemu Telesu. Pri 4 evangelijih pa: „Hymni“ od Riharja. „Hymni“ popevali so se prav lepo. Vsa slovesnost vršila se je v vsakem oziru lepo, a še lepše bi bilo, ko bi bil tukajšnji „orkester“ (?) pavziral! — Obžalovati je to, da je marljivemu g. organistu tako malo pevskih močij na razpolago. Za dekanjsko mestno farno cerkev je pevski zbor premajhen; lahko bi bilo ustanoviti pri nas močen zbor, ker ne manjka pri nas pevskih močij. Pa radi gotovih predsodkov merodajnih krogov je to skoraj nemogoče. Če se pa g. organist trudi, boljši zbor skup spraviti, je ničevni odgovor: „Saj za naše ljudstvo je že dobro!“ Marsikateremu organistu se godi taka; toda ne obupati, z majhnim doseže se tudi veliko. Vzgled je naš g. organist, ki z majhnimi močmi vendar deluje dobro na cerkveno-glasbenem polju. Zato mu kličem: „Dobro!“ le naprej! Bogu v čast, naši stvari v prid in sebi v veselje. To je naša najbolja tolažba, in premagali bomo vse zapreke.

J. P.

Od Save meseca julija. Naše glasilo, C. Gl. je vže večkrat opravičeno tožil, na kako nizki stopinji, da, celo kako nesposobno je še tu in tam po naših krajih cerkveno orglanje in petje.

Res je to žalibog še marsikje. Tudi pisec teh vrstic imel je priliko se prepričati na lastna učesa, osobito glede orglanja, o taki trivijalni in sentimentalni igri tu in tam, kjer se vse preveč veselo „preludira“, tako da so taki preludiji kar naravnost podobni pravim pravcatim polkam, maršom i. t. d. „Kaj takega se pa res nikakor ne spodobi za svetišče božje!“

A kaj se hoče! Po deželi je še veliko orglavcev-samoukov, ki nimajo prave zmožnosti, niti poduka, da bi vedeli kaj je dobro, kaj cerkveno. Zato pač tudi niso krivi, da se od njih, kot od takih, ne more pričakovati napredka.

Orglavci iz cec. šole dobivajo trdno podlago; se ve da, na to morajo potem sami zidati, ter si skrbno prizadevati, da si praktično spopolnujejo vsak po svoji moči teoretične nauke.

Uprašam toraj: „Ali ne bi bilo prav in potrebno, da bi se častita cerkvena predstojništva, pri sprejemu orglavca v službo bolje ozirala na učence orglarske šole, katerih je obilo število vedno brez službe?“ Ni li škoda, da mora ta ali oni, čakajoč službe morda cela leta, služiti kruh z navadnim vsakdanjim delom, ter tako, pozabi in zanemarja to, kar si je v treh, ali še več letih, pridobil znanja in zmožnosti o cerkveni glasbi. Premisli in prevdari, dragi čitatelj, bi li ne bilo s tem pomagano, da se povspě cerkvena glasba za korak naprej?

Druga ovira za zboljšanje cerkv. glasbe, so gotovo tudi orglavske slabe plače. Znano mi je in menda vsakemu, kaki so dohodki orglavca, ki je večinoma ob enem tudi cerkovnik na deželi: 200—250, k večjemu 300 gld. dobi orglavec in cerkovnik. In da bi bilo to še v gotovem denarji! A večinoma je v biri, v žitu. Kako veljavo ima danes žito, ve vsakdo; največkrat ga še za slepo ceno ni moč spraviti v denar. Kako izhaja človek pri tako slabi plači mi ni treba še povdarjati. In orglavec? Koliko ga stanejo glasbeno orodje, muzikalije, katere mora tudi za cerkev večinoma sam kupovati in druge potrebne stvari in knjige za nadaljno izobrazbo? In ako si orglavec ne more radi slabega materialnega stanja oskrbeti potrebnega gradiva, gotovo nazaduje v svoji stroki; in ali ne nazadnje radi tega tudi cerkvena glasba?

Skrajni čas je vže, da bi pač kompetentne oblasti, katerim je gotovo mar za vzvišenost cerkv. glasbe in blagor človeka, gledale na to, da se prej ko mogoče zboljša stanje orglavcev v tem oziru; kajti gotovo ne bo to v škodo cerkvene glasbe. *Cecilijanec.*

Kresnice ob južni železnici, dné 9. julija. Od meseca oktobra lanskega leta, ko sem tu nastopil službo orglavca do sedaj, naučili smo se in peli sledeče.

1.) Foerster: „Missa in hon. S. Caeciliae“, op. 15. 2.) Joannes Schweitzer: „Kind-Jesu-Messe“, op. 27. 3.) Ig. Hladnik: „Missa in hon. Sacrat. Ros. B. M. V.“, op. 19. Peli smo tudi iz Schweitzer-jeve „Schutz-Engel-Messe“, Sanctus, Benedictus in Agnus Dei. — Vse lat. maše pojemo s polnim tekstom. Responzorije koralno (unis. z orglami). Pri petih mašah pojemo vedno samo latinsko.

O Božiči: „13 Božičnih pesem zložila čč. gg. P. Ang. Hribar in Sattner“ št. 1, 5, 6, 10, 12, 13. Dalje iz Mohr Jubilate Deo: „Adeste fideles“. — Velikanoč, Offert. Fajgelj: „Terra tremuit“, C. Gl. p. Ant. Foerster: „Regina coeli laetare“, C. gl. pr. — Binkošti, „Veni sancte Spiritus“ od Foersterja. — Vurnik: „Z enim glasom zakličimo“ (rokop.) Praznik sv. ap. Petra in Pavla, Vurnik: „Tu es Petrus“ (rokop.) P. Ang. Hribar: „Decem Tantum ergo“ št. 1, 2, 6, 7. Iz Cecilije, Tantum ergo št. 3, 5, 6, 9. Hladnik „5 Tantum ergo“ št. 2 in 4 in še več drugih od raznih skladateljev. Po blagoslovu: „Laudate“ iz Cecilije.

Navadne nedelje, pred mašo: „Asperges me“ od Ang. Hribarja in Foersterja; T. P.: „Vidi aquam“ tudi od Foersterja. Mašne iz Cecilije, P. Angelikove, Sattnerjeve, Hladnikove in druge. Obhajilne in presv. R. T. od Hladnika, iz Cecilije in druge. Marijine pesmi od Hladnika, P. Ang. Hribarja in Sattnerja; „Slava Bogu“ iz obeh zvezkov, večinoma vse, izvzemši nekatere številke, ter še veliko drugih.

Vse tu navedeno pelo se je vedno kolikor mogoče precizno in tudi natančno. Preč. g. župnik so nas po svoji moči podpirali ter mi večkrat izrazili svojo zadovoljnost glede petja. Tudi tukajšnje ljudstvo kaj rado posluša lepo cec. petje.

Toliko si dovoljujem cenjenemu C. Gl. poročati o napredku tukajšnje cerkvene glasbe. Pri naših skromnih razmerah pač ni veliko; zlasti ako se v poštev vzame, da je bilo cerkv. petje pred mojim prihodom tukaj na prav nizki stopinji. A z božjo pomočjo, trudom in trdno voljo ter veseljem do svete reči se je vendar nekaj doseglo. *Vurnik.*

Žuzemberk. Dne 12. julija t. l. na god naših farnih patronov ss. Mohora in Fortunata, pelo se je pri slovesni sv. maši sledeče: Schweitzer: Kind-Jesu-Messe, III. koralni Credo, Introitus in Communio tudi koralno; po recitovanem gradualu in offertoriju: Fajgelj: Justorum animae, in Casciolini: Istorum est enim, responzoriji Foersterjevi četeroglasno brez orgel; P. Ang. Hribar: Tantum ergo IV. Cerkv. Gl., 11. priloga, 1881. po blagoslovu „Laudate Dominum“ iz Cecilije. Naj omenim še, da po blagoslovu, kadar pojemo slovensko t. j. „sveto“, nazadnje še tudi pojemo „Laudate Dominum“ z slovenskim tekstom: Hvalite gospoda vsi narodi, hvalite ga vsa ljuostva i. t. d.

Dovolite gospod vrednik, da vam še nekoliko sporočim o stanju cerkvenega petja in orgljanja po naših sosednjih farah. Kar se tiče napredka, je v prvi vrsti Krka, kjer se ondotni gospod kapelan mnogo trudi za zboljšanje cerkvenega petja in tudi v petju sam podučuje. V Doberniču tudi tamošnji organist vodi petje v pravem cerkvenem duhu, drugod je pa večinoma vse po starem kopitu. Naj omenim le enega organista, kateri pa ne zasluži tega imena, ker še celo not ne pozna, torej mi ni treba o zmožnosti govoriti. Omenjeni organist je vže več let v službi pri farni cerkvi, katera šteje blizu 3000 duš. Kakšno je orgljanje in petje, zlasti pri slovesni sv. maši, si lahko dragi čitatelji sami razlagajo. Ondotni čast. gosp. župnik je sklenil ga odsloviti, ter se je tudi radi tega na višjo cerkv. oblast obrnil, z željo, da bi na ta način zamogel zboljšati cerkveno petje in orgljanje pri ondotni farni cerkvi.

Sploh je pa še potreba marsikaj storiti, da bi po naših dolenjskih pokrajinah se zboljšala in razširjala prava cerkvena glasba. *J. S.*

Iz Št. Ruperta pri Mokronogu. Gospod vrednik! Na vaš poziv se oglasim in takoj rečem, da se je tudi pri nas pričelo daniti in nekoliko storilo za zboljšanje cerkvenega

petja. Poročam pa ne iz baharije, ampak da nekaterim prestrižem izgovor o nemogočnosti riforme in morda kakega tovariša orglavca spodbodem k delu.

Službo organista in cerkvenika sem tukaj nastopil koncem januarija t. l. Ne bom nikomur očital, da sem prišel semkaj ledino orat; vendar pa sem si moral vzgojiti pevcev „da capo“. Začel sem pri mladih dekletih od 13 do 15 leta, ki že sedaj nekoliko po sekiricah na prvi pogled pojejo. Učimo se iz Ant. Foester-jeve „Pevske šole“ redno po 1 uro na teden. Vsih pevcev nas je 7 in sicer 2 soprani, 2 alta, 2 basa, sam pojem tenor. Rizmere so tukaj take, da se vsako nedeljo in praznik pri dveh sv. mašah poje in orgla, o večjih praznikih z blagoslovoma. Vsako I. nedeljo v mesecu je „Rožnenska“ procesija iz cerkve pri kateri se pojo „Litanijs“ od P. Hug Sattner-ja. Po procesiji „Tantum ergo, Genitori“ in „Laudate Dominum“ iz Cecilije. V postnem času smo peli razne postne in druge pesmi znanih skladateljev.

Liturgično smo prvokrat peli na veliko soboto Missa Op. 11. Osv. Joos, unisono; večernice in drugo, koral s spremljevanjem orgel, „Responsoria“ koralne z orglami, ki so jako krasno donele v lepi gotiški cerkvi.

Veliko nedeljo pri vstajenju: „Velikonočnice“ od P. Ang. Hribar-ja, Gr. Rihar-ja; Kunšič-a, „Regina coeli“, Ant. Foersterjeva. „Te Deum“ (?), „Tantum ergo“ Gr. Zangl. Missa Op. 26 J. Schweitzer. Graduale „Haec dies“ Ant. Foerster. Offert. „Terra tremuit“ Danilo Fajgelj. C. Glasb. X. l. 7 štev. „Responsoria“ 4glasno brez orgel A. Foerster. Introitus in Communio koral z orglami, popoldan pete litanije P. H. Sattner, „Tantum ergo“ Avg. Leban iz moškega zbora prestavil M. H. — Drugo nedeljo po Veliki noči obhajali smo god sv. Ruperta. „Tantum ergo“ Traumböler, Missa Op. 26 J. Schweitzer, „Responsoria“ 4glasno. Graduale, „Alleluja — Cognoverunt“ A. Foerster. Introit. Offert. Communio koral. Po končani sv. maši darovanje (ofer) iz Cecilije, od sv. Ruperta zl. Matej Holmar, potem nekaj velikonočnih, dokler je darovanje trajalo. Popoldan od sv. Ruperta, M. Holmar; Tantum ergo zl. Schmid, Litanijs zl. P. H. Sattner. Laudate Dom. iz Cecilije.

O velikih praznikih se poje pri nas popolnoma po cerkvenih določilih. Ordinarium missae: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus in Agnus Dei z neprikrajsanim tekstom; ravno tako Introitus, Graduale, Offertorium in Communio, kakor se nabaja v misalu (Dobro! Vr.).

Od 30. januarija t. l. smo se naučili sledeče: Missa, Op. 26. J. Schweitzer in missa Op. 11. Osv. Joos. Offertorium: Ascendit Deus, C. Gl. I. l. I. priloga, A. Foerster; Sequentia Veni s. Spiritus, A. Foerster; Vidi aquam, VIII. l. 5. pril. A. Foerster; Tu es Petrus, X. l. 9. pril., J. Carli; Constitues eos principes VIII. l. 6. pril. Jos. Lavtižar; Hymni in festo ss. Corporis: Sacris solemniis, Verbum supernum, Salutis humanae Sator, Aeterna Rex. II. l. 3. in 4. pril. A. Leitner; Sacris solemniis, Adorate, Lauda Sion, Gr. Rihar; Tantum ergo št. 1, 2, 3, 4, 8, 12, 15, 22 iz zvezka P. A. Hribar-jevega; Laudate iz Cecilije; Venec Mariji št. 1, 2, 10, 13, 21. Zdihljeji k M. D. stran 5, 6, 7, 10, 16, 20, 23, 28, 29. P. A. Hribar; Obhajilne pesmi Op. 14. Ig. Hladnik, št. 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 14. Marijine Op. 15. št. 7, 14, 16, 17. „Slava Bogu“, I. zv. št. 1, 2, 3, 4, 8, 14, 15, 17. II. zv. št. 3, 6, 8, 12, 13, 15, 19, 20. Marijine pes., A. Foerster, Op. 19. št. 2, 3, 4, 7.

Sv. Jožef, C. Gl. III. l. 2. pril., P. A. Hribar. Marija, moja misel III. l. 5. priloga. Iv. Zupan. Srce Marije VI. l. 4. pril., Hrab. Volarič. Lamentacije in očitanje, A. Foerster. „Cecilija“ nam je splošno znana, nič manj kot 90. pesmi I. in II. dela smo na novo peli.

Pri črnih mašah pojem sam: Requiem, koral po dr. Fr. X. Witt-u in od Ig. Hladnika. Sploh kar je koral, pojem sam s spremljevanjem orgel.

Konečno naj omenim, da se to petje splošno ljudem dopade. Pred mojim nastopom so nekateri širokoustneži rekli: Ako ne bo ta šomešter dobro orglal in pel, ga dol s kora poženemo“. To se še ni zgodilo in tudi ne pričakujem; več mi jih je že reklo: „Vse dobro, le slabe pevke imate, ni prave „štine“. Pa včasih morate tudi kak „tajč“ zaigrati; bodete več bere dobili, ako bodete včas pa včas kak tajč uredili, da bo pete privzdigovalo“. Jaz sem vsacega teh možakov hladnokrvno podučil, da „hiša božja ni za to, da se pete kvišku pri-

vzdigujejo; v cerkvi se ima duha kvišku k Bogu dvigati, ne pa pete". Na binkoštno nedeljo se je pri prvi sveti maši, ko smo ne koru „Credo“ peli, pod korom nekdo oglasil: „To vižo so cigani v naše kraje zanesli, le še eno tako lepo!“ Drugi dan v ponedeljek sta oba čč. gg župnik in kapelan v lepem govoru pojasnila, kako imenitno je pravo cerkveno petje, kako tesno je v zvezi s službo božjo pred altarjem i. t. d. Res, oba preč. gospoda imata voljo za vse dobro, sveto in lepo hiše božje. Enako bilo bi želeti po onih krajih, kjer vse miruje in spi, ne da bi napredovali v cerkveni glasbi in spolnovali cerkv. pravila gledé nje. Saj je povsodi isti Bog! Gg. organisti in pevovodje! „Le urno in srčno naprej!“ to je naše geslo. Delajmo vstrajno in pogumno; sij gré za čast božjo. *Matej Holmar*, organist.

Od Sv. Frančiška pri Gornjemgradu. Šesto nedeljo po binkoštih je bilo ondi vmeščenje novo prišlega č. g župnika. Ker je namen tega lista, opisovati le glasbeni del, bodem tudi jaz le o tem malo poročal. V naši vladikovini se itak drugod mnogo čita, koliko so pri tej ali oni slovesnosti smodnika porabili i. t. d. Kako pa je izvršil cerkveni zbor svojo nalogo, se čita redkokdaj. Zakaj ne? — Jaz bodem storil to ravno narobe, ker predobro vem, da je pevski zbor v tesnejši zvezi z daritvijo sv. maše, nego pokanje topičev. S kratkimi vrsticami povem, da je povabil g. orglavec četorico pevcev iz Gornjegagrada in izrekel željo, naj bi zvršili mašno petje pri zgoraj imenovani slovesnosti popolnem tako, kakor ga zahtevajo cerkv. pravila. Obljubljeno in storjeno. Smelo rečem, da smo rešili svojo nalogo prav dobro, vsaj kar je bilo v naši moči. Pri tej priliki se je popevalo „Tantum ergo C. Gl. letnik III., priloga 2. Missa in hon s Jacobi, zl. A. Foerster Ten. 1—2, B. 1—2; vloga koral po graduale romanum z orglami. Pred pridigo, Veni sancte Spiritus zl. dr. Witt. Tukaj sem navedel dragim bralcem, da razvidite, kako napreduje cecilijanstvo v zgornji savinski dolini. Sicer počasi, danes tukaj, jutri tam; à vendar gré naprej. Izrečem le še nado, da se bode gotovo pri sv. Frančišku gledé cerkvene glasbe zdaj na boljše obrnilo, ako ne bodo zahtevali, kakor preje, „noble Kirchenmusik“. Toraj le vrlo naprej g. orglavec! trud in potrpljenje premagata vse. Posebno pa treba ostro postopati proti kruhoborcem, ki mnogo govoré, à o cerkveni glasbi niti pojma nimajo. Urno na delo in proč s komoditeto, da bode vladal med nami ljubi mir v našem cecilijanskem krogu. Z Bogom!

K. Brear.

Iz Grebina. Nobenega dopisa še ni prinesel C. Glasbenik iz G.; naj bode ta prvi. Upam, da bodele imeli potrpljenje z menoj in mi tudi malo prostora odločili v C. Glasb. Naj vsi čitatelji izvedó, kako je tu v Gorotana s cerkvenim petjem. Poročal bodem samo, kako je tu pri nas. Ako bi Vam hotel iz celega Gorotana poročati, bi bil Vaš list premajhen. Pa se tudi ne spodobi, da bi Vam take žalostne razmere, kakoršne so tu, poročal. Sramota za devetnaj-to stoletje in za naprednjaški Gorotan, da se tako petje, večinoma nedostojno še po svetiščih goji. Čas bi bil že davno, da bi se odpravilo in se z dostojnim nadomestilo! Pa tudi pri nas v Grebinu ni tako, kakor bi moralo biti; upam pa, da kar nedostaja, se bode še vneljalo.

Službo sem tu z najboljšo nadejo prevzel, misleč, da bodem dobil dobro izvežbane pevske moči, a varal sem se. Kakor sploh je tu opravljal službo orglavca učitelj; toda storil ni prav nič, da bi bil petje kaj zboljšal. Dobil sem tu dve pevki in enega pevca. Kako so pa peli? I no, prva naprej, se vé „prim“, druga „sekant“, pevec pa je polagoma zadaj pritiskal. Tu imaš celi pevski zbor. Pesem nimaš od nikoder v roke vzeti, ker cerkev nima nobene zaloge. Ta izvoljena trojica pa tudi nič ne zna; in kar se poje, pa za cerkev ni. Tako sem pričel z vso oločnostjo delati, ne da bi se bil truda bal. Najprej sem pevke pomnožil, začel sem učiti poštene pesmi iz „Cecilije“, ki je res prava zakladnica lepih pesem. Tako sem si hitro, kakor je bilo mogoče, oskrbel, česar sem potreboval. O latinskih mašah in rezponzorijih ni bilo duha ne sluha. Vzel sem najprvo enoglasno Missa „Sancta Anna“ od Osvald Joos-a op. 5. Responzorije iz C. Glasbenika, kakor tudi „Credo“ harm. A. Foerster. Kakor hitro smo eno latinsko mašo znali, sem jel učiti drugo in zdaj znamo sledeče: Missa in honorem S. Caeciliae, zl. Ant. Foerster op. 15; Missa in honorem SS. Infantis Jesu, zl. J. Schweitzer op. 26; Missa in honorem Ss. Angelorum custodum, zl.

J. Schweitzer op 27; Missa Tota pulchra es Maria, zl. P. Ang. Hribar. Te latinske maše smo peli v teku petih let. Sedaj se učimo za novo mašo tretjo Cecilijino mašo od Franc Schöpf-a; tudi se učimo Preismesse Salve Regina od G. E. Stehle. Nemške pesmi pojemo od P. Otmar Berger-ja O. S. B., J. G. Zangl-a in P. Theresius a sancta Maria. Tantum ergo pojemo iz Cecilije, C. Glasbenika in drugih zbirk. Ni veliko, a vendar vse dostojno, pravilno, cerkveno. Marsičesa še manjka, pa se bode že še vse nadomestilo in spolnilo. Pripomniti moram, da bode postala Missa in honorem S. Caeciliae od Ant. Foerster-ja kmalu popolnoma domača, tako da si jo bode ljudstvo prisvojilo kakor Jenkov „Naprej“. Zavaljo lahkobe je pa tudi prikupljiva in lahko izvršljiva.

Ne morem si kaj, da bi tu ne izpregovoril nekaj besedi v premislek vsem, ki se bavijo z cerkv. glasbo. Leto za letom, odkar se je ustanovila „orglarska šola“ v Ljubljani, se izšola ondi precejšnje število orglarcev. Ali so pa vsi zvesti ostali? Ali se vsi ravnaajo po ukih, ki so jih prejeli? Ali zidajo na podlagi, ki so jo v orglarski šoli prejeli, dostojno stavbo v čast sv. Cecilije? Ne, žal da ne! Le malo število ostane zvestih in vsako leto je nekaj begunov vmes. Mnogokrat sem premišljeval, kako bi se temu v okoliščinah in kako bi se izdajalstvo zabranilo. Prišel sem do sklepa, da bi se tako napravilo: Naj bi se prirejali podučevalni kurzi ali preskušnje za tiste učence, ki so šolo zapustili. Potem se bode vsak učenec sam vadil in izobrazoval. Kdor bi se pa ne hotel preskušnji podvreči, naj bi se mu pa pri njegovih dohodkih nekaj odtrgalo, recimo 5 — 10 gl. To bi moralo veljati brez izjeme za vsacega orglavca, da bi moral tri leta po dokončani orglarski šoli preskušnjo delati priti. Potem bi se tudi pri oddajanju služb vedeli bolj natančno ravnati. Ono leto, ko sem jaz končal orglarsko šolo, nas je delalo skušnjo 12. Naš učenik g. A. F. je večkrat opomnil: „Glejte, 12 vas je in pazite, da ne bode med vami izdajalca Judeža!“ Hvala Bogu, ostal sem zvest in vsem gg. učiteljem orglarske šole izrekam najpristrénejšo zahvalo za veliki trud, ki ste ga imeli z menoj! Zagotovim Vas, da Vaši lepi nauki niso padli na skalo ali sredi pota, temveč na rodovitno zemljo.

Iz Ajdovščine. Naj vam poročam o novem uspehu na polji cerkvene glasbe v Ajdovščini in to iz novejšega časa. Da je bil prej tu dobro izvežban ženski zbor, omenil je Cerkv. Glasb. predlanskem. Novi g. organist hoče pa stari zbor še spolniti z novimi ženskimi močmi in ob enem še privzeti več moških grl, da bode sčasoma krepak in velik mešani zbor. Po veliki noči se je oglasilo, na povabilo iz Luce, nad dvajset možakov in fantov za podučevanje v umetnem cerkvenem petju. — Če je pa kje začetek težak je gotovo najbolj pri petju. V par tednih, meni že vsak novinec, bode že tako izvežban, da mu tudi najtežje pesmi ne bodo delale perglavice, in ko prve zaumene dobi, je prepričan, da je prekosil svojega učitelja, ki mu zdaj ne sme kaj preglasno popravljati. Drugi zopet opesajo, ko so prišli do spoznanja, da se note ne bero kar tako raz črt, kakor češnje z drevesa. Vsplamteli ogenj ugasne, prva navdušenost se prerada ohladi.

Vendar našim novim pevcem ne moremo tega oponašati. Polnoštevilno in točno so hodili k pevskim vajam in vsak je sam zase v šolski sobi prepisaval svoj glas. Kjer se pa veselje in vstrajnost združiti, tudi uspeh ne izostane.

Na dan sv. Janeza Krstnika je bilo cerkveno žegnanje ali „šagra“, ta dan je bila tudi procesija z Najsvetejšim mesto na praznik sv. R. Telesa. Ob tej priliki se je pokazal prvič novi mešani zbor. Malo zgodaj se nam je zdelo, tudi par pesem je bilo bolj umetnih, ki zahtevajo že ugajenih in gibčnih glasov, a spoznajmo kar naravnost, da smo bili nad uspehom presenečeni, posebno pri zadnjih dveh blagoslovih; ko so prestali že „mrzlico“, se je petje kaj mogočno in vbrano glasilo. Drugo leto bomo že prav lahko pogrešali godbo in boben, ki sta se letos pri procesiji menjavala s petjem. Človeška grla vse drugače vzbujajo čutila, kakor instrumenti iz mrtve rude, tudi lepi evharistični himni so bolj spodobni za vzvišeno cerkveno slavnost kakor: „Oj banovci, V boj, Radeckymarsch, in O du mein Oesterreich“.

Zato želimo novemu pevskeemu zboru vstrajnost še za naprej. Če je kje mogoče vzdržati velik cerkveni zbor, je gotovo v Ajdovščini. Trg šteje nad 700 duš, v šoli se je

do sedaj veliko storilo, ljudstvo je sploh nadarjeno in ima veselje do petja, v cerkvi so dobre orgle in kar je veliko vredno na koru obilno prostora za pevce. V par letih se veliki mešani zbor povzdigne do one stopinje dovršenosti, da ga daleč na Goriškem ne bode enacega. V tej nadi želimo drugo leto z veseljem poročati C. Glasb.-u o novem napredku ajdovskega mešanega zbora.

y.

Razne reči.

— Orglarska šola Cecil društva v Ljubljani je zaključilo šolsko leto 1893/94. z javno preskušnjo, o kateri smemo reči, da se je prav dobro zvršila. Le gledé poslušalcev moramo zopet potožiti, da jih je bilo prepričilo število in ne moremo si razlagati malega zanimanja za toliko važno stvar, kakoršna je cerkv. glasba. Izšolali so se letos naslednji učenci: Cvek Ivan, Jerman Jakob, Petelin Anton, Rotar Ignacij, Stangl Valentin, Šarc Ivan, Weiss Alojzij in Gostinčar Josip (izreden učenec, slep). Izmed njih so bili izpoznani štirje „sposobni“ za orglarsko službo, trije „sposobni, manje za velike maše“, eden je dobil „obiskovalno spričevalo“. Cerkv.-glasbenim abiturijentom želimo takih služb, da bodo mogli izhajati, za sveto glasbo vnetih predstojnikov ter vstrajno marljivost, s katero naj se vpenjajo do vzora cerkv. orglavca.

— „Gregorius-Blatt“ piše gledé koralnih knjig, da je po gotovem poročilu iz Rima zbor za sv. obrede (S. R. C.) v skupščini dne 7. junija t. l. o koralnem petju sklenil: 1.) Pustetovi firmi dani privilegij za takozvane „tipične izdaje“ naj se ne obnovi; 2.) izdaja, ki so jo solesmeski benediktinci po starih rokopisih oskrbeli, naj se proglasi za zakonito, in 3.) izbera teh izdaj naj se dá popolnem na prosto voljo. — K temu opazi dr. Fr. V. Haberl v „Musica sacra“ št. 7, da se bode v prihodnjih tednih določil izid hude borbe, katera se bide zlasti poslednji dve leti za oficijelne koralne knjige. Od mnogih strani vprašan, kaj da je s poročilom Gregorius-Blatta-a, pravi dr. Haberl, da za zdaj le nujno prosi, doslovnega dekreta, ki je sv. očetu predložen in se bode vsim škofom razposlal, mirnim srcem pričakujemo.

— Palestrinina in Lassusova 300letnica v Regensburgu dne 8. in 8. avg. — Maše: „Tu es Petrus“ 6 voc. zl. Palestrina z Beatus qui intelligit, zl. Orł. Lassus; in Missa Puisque 4 voc. zl. Lassus z Diffusa est 5 voc. zl. Palestrina. Potem Missa de Requiem zl. Schildknecht. — Palestrinina slavnost ima 6 točk: Jesu rex 3. voc., Exaudi 4 voc., O admirabile commercium 5 voc., Incipit oratio 7 voc., Surge, illuminare 8 voc., Salve regina 12 voc. — Lassusova slavnost šteje tudi 6 točk. Adoramus 3 voc., Jubilate 4 voc., Credo ex Missa „In die tribulationis“ 5 voc., In monte Oliveti 6 voc., Tui sunt 8 voc. in Laudate Dominum 12 voc. — Poleg tega bode še cerkv. koncert, obsegajoč 16 skladb novejšega časa. Opozarjamo še na predavanje prejšnjih dveh dni in na glavne skušnje 6 in 7. avg. Štirje Regensburški zbori se bodo spojili o tej priliki v en zbor.

— Oficijelna, od princeregenta bavarskega zaukazana Lassus-ova slavnost v Monakovem (dne 14. jun.) se je ponesrečila. Dr. Fr. Haberl piše med drugim o nji: „Zbor je podal neovrgljivi dokaz, da je „moderno“ izobražen ter v takih tonih in rytmih tuj jezik jeclja, o kojega vsebini in smislu niti najmanjšega pojma nima“.

Orlando Lassus-ove skladbe. — Firma Breitkopf & Härtel v Lipskem si je z izdanjem Palestrininih skladb za glasbeni svet neizmerne zasluge pridobila; delo, katero šteje 33 zvezkov, je dovršeno. Zdaj pa imenovana firma nazninja enako veliko, da ne rečemo večé dilo: Vse Lassusove skladbe, katerih bodeta prišla vsako leto po dva zvezka (40 pól) na svitlo. Vsak zvezek pa bode veljal 15 mark.

Listnica vredništva.

Če. gg. dopisovalcem: Lepa hvala za dopise, kateri so C. Gl.-u v zadnjem času v tolikem številu došli, da ni bilo mogoče tū vsih priobčiti. Kdor svojega pogrěša, naj oprostí in potrpi; vse pride na vrsto.

Današnjemu listu pridana je 6. in 7. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gujezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalađa Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.